

Pár poznámek k pánskému odívání

Materiály se vyráběly doma i dovážely z východu, včetně Indie. Španělsko bylo velkým exportérem ovčí vlny, Alfonso X dal zvláštní privilegia chovatelům ovcí na pláních ve střední Kastílii. Len a vlna se tkaly doma, ale barvení dělali profesionálové. Nobilita měla v oblibě oblečení šité z hedvábí, brokátů a damašků. Španělé tkali kombinace hedvábných, kovových a lněných vláken. Kromě lnu, vlny a hedvábí máme doložené i textilie ze směsi bavlny a lnu dovážené z Egypta. Mi-parti už je v módě, ale vyvrcholí až později. Pružované látky jsou v oblibě. Oděvy jsou lemovány kožešinami - jehně, zajíc, vydra, hermelín, kuna a veverka. Zdobení výšivkou, našitými provazy a pásy kontrastních barev, perly jednotlivě i ve šňůrách, drahokamy, potiskem i nášivkou. Máme nálezy tkaných karetkových opasek (Fernando de la Cerda), kožených opasek potahovaných textilem a s bohatou kovovou garniturou.

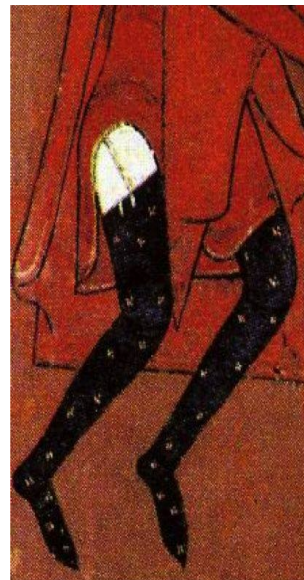
Zlatem a stříbrem se lemovaly otvory na krk a paže a jemné stuhy se používaly jako proužky na závoje. Zvláštní druh spodní tuniky (camisa magomada) se vyšíval hedvábím, zlatem a stříbrem. Máme doklady knoflíků na zapínání u krku a na rukávech u zápěstí.

Ve 13. století bylo vydáno mnoho zákonů omezujících oblékání dle sociálních vrstev, většina z nich byla ignorována, ačkoli byl třeba zákon v Seville, který nařizoval useknout pravý palec krejčímu, který přestoupil zákon. Omezení se týkala užití zlata, stříbra a jiných cenností, a třeba i na užití červené barvy. Klerikové nesměli nosit červenou. Štítonoš měl zakázáno nosit zelenou, hnědou, oranžovou, šarlatovou, růžovou, krvavě rudou nebo červenou. Kdokoli menší než bojovník na koni měl zakázáno nosit červenou.

Je dobré mít na paměti, že kdo si to mohl dovolit, chodil v jiném oděvu a obutí ke dvoru, na audienci ke králi, a jinak se oblékalo ke sportu, loveckým kratochvílím, k práci a třeba na pohřeb. Nebo do bitvy. Domácí oděvu je vidět často v knize her Alfonsa X. Bruchy a spodní tunika byly bílé a relativně málo zdobené, aby se mohly snadno a často prát. Do společnosti se většinou nechodilo v méně jak třech vrstvách oděvu (camisa, saya, pellote, manto; camisa, saya, manto).

Bruchy (bragas) byly krátké, bílé. Letní varianta max do půli stehén, zimní až po paty.

Nohavice (calzas) jsou často zobrazovány s chodidlem a nahoře překrývají okraj bruchů, tj. nad půli stehén. Upínání vpředu nebo po straně jako podvazky. K dosažení lepší elasticity materiálu se používal úplet. Rudé nohavice byly vyhrazeny nobilitě nebo hudebníkovi, kterému je nobil mohl darovat.

calzas arcibiskupa Rodrigo Ximeréz de Rada, Toledo

Spodní bílá tunika těsně pod kolena (**camisa**) měla dlouhé úzké rukávy zapínané na knoflíček nebo šňůrku u zápěstí. Mohla být i vyšívána. Buď byla volná nebo obepínala tělo natěsno a měla šněrovačku po straně nebo vzadu.

Svrchní tunika (**saya**) byla taky ve dvou verzích. Nejpopulárnější byla volná saya se zapínáním u krku na knoflíčky (vpředu, nebo po straně na klíční kosti). Saya mohla mít vpředu dole rozparek. Těsná saya se utahovala šněrovačkou vzadu nebo po straně (*encordadas*), tak, že zůstala pootevřená, aby bylo vidět *camisu* pod ní. Oba typy saya mohly být s rukávy nebo bez rukávů. Okraj u krku (průkrčník), průramky a švy rukávů zvýrazňovalo lemování. Saya se nosí volná, nebo nejčastěji přepásaná opaskem.

vpravo saya s lemovanými průramky a průkrčníkem

těsná saya prince Fernando de laCerde, šněrování po levé straně

volná saya s koflíky u krku a na rukávech, vyšívané a děrované boty zapatas

vlevo bílá camisa a pellote lemované kožešinou, vpravo manto s detailem zapínání

zleva: dáma v bílé camise a pellote; dáma v camise margomada, saya šněrované vlevo, s pláštěm manto a závojem; pán v saya s lemovanými průramky a krkem a šněrováním vlevo a manto

pellote a saya na dvoře Alfonsa X

V domácnosti nebo u dvora se na saya nosila třetí vrstva - **pellote**, který měl trochu plnější střih a mohl být lemovaný stříbrem, knoflíky, kožešinami, dlouhými šňůrami, kameny. Pellote se nestahuje opaskem a má horní okraj spodní suknice tak nízko, aby bylo vidět opasek na saye, který je na bocích. Pellote měl tři základní typy. První byl volný, s rukávy kratšími než saya. Druhý typ je volný a nemá rukávy - často ho nosily ženy. Třetí typ odpovídá surcotte otevřený po stranách a často se nosí na saya encordada. Pellote budou nosit jen urozenci. Vpředu dole mohl být rozparek.

pellote prince Fernando de la Cerda

Plášť (manto) je půlkruhový a dá se utáhnout nebo svázat šňůrami (fiadores) prostrčenými dírkami v úrovni klíčních kostí nebo brožemi (fibulas).

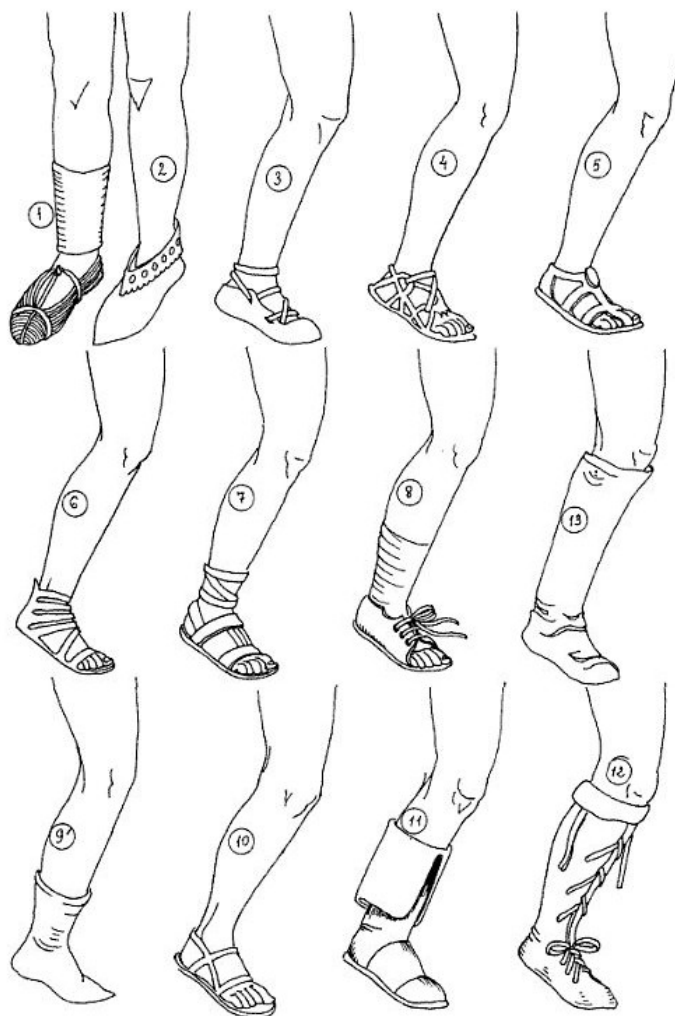
plášť prince Fernando de la Cerda

nošení a zapínání manto, lemování kožešinou a podšití kontrastní barvou

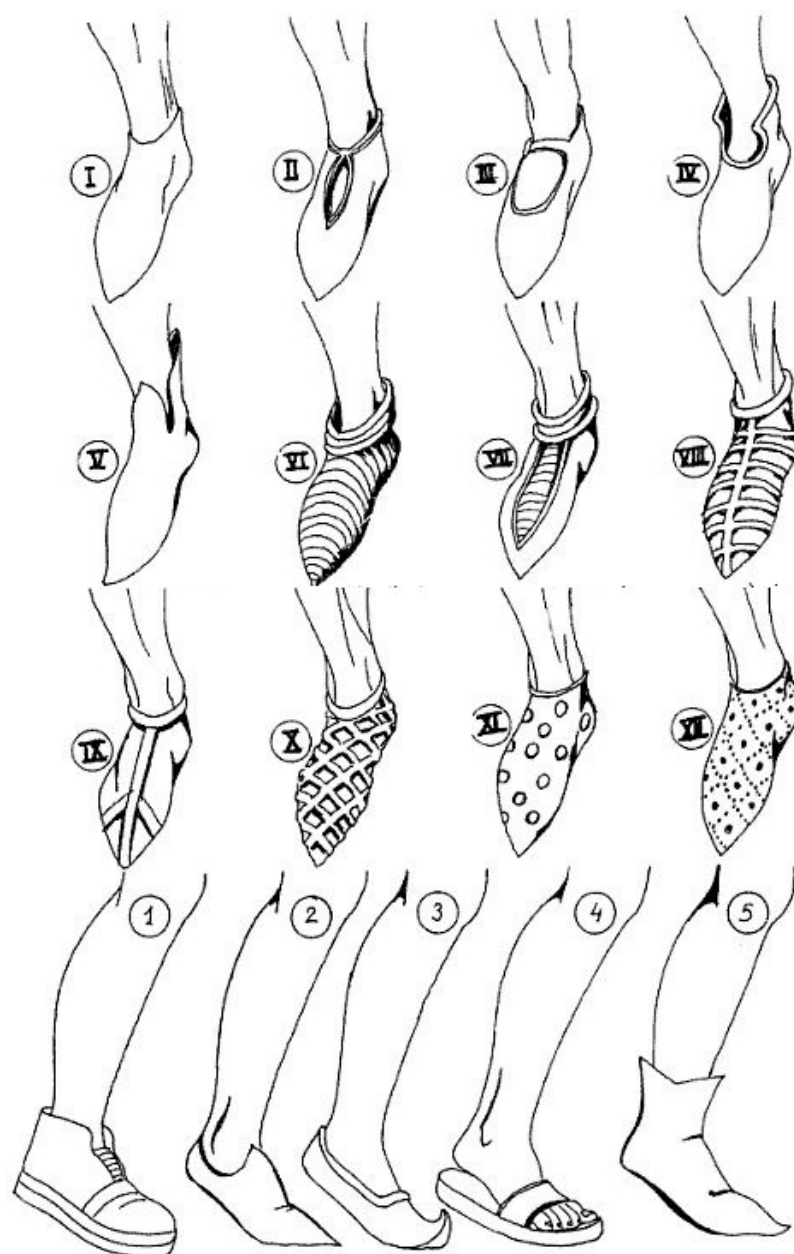
Boty:

- abarcas - krpce, nosila je chudina a jsou typické pro Baskicko
- suelas - sandály, nosili je nižší klerikové
- zapatas - převrácené třevíce pod kotníky, často dekoračně proděravělá kůže
- estivales, huesas - boty po kolena, drahé
- sandalias/zuecos - uzavřená bota s podrážkou asi z korku; pravděpodobně je nosili výše postavení klerikové
- sankas, yankas, escarpines - nízké dřeváky/nazouváky; nosily je ženy v domácnosti
- escarpines alcorques - vysoké nazouváky na korkových podrážkách

TIPOS DE CALZADO

1. Esparteña de los Pirineos.	4. Crepides.	9. Zapata.
2. Soccos.	5. Gallica.	10. Sandalia de monje.
3. Abarca.	6. Carbatina.	11. Bota de orejas.
	7. Suela.	12. Ambas.
	8. Solea.	13. Huesa.

TIPOLOGIA DEL CALZADO

I-XII. Los zapatos del código F

1. Sandalia.

2-3. Zapatos judíos

4. Sanka.

5. Zapata.

zapatos calados

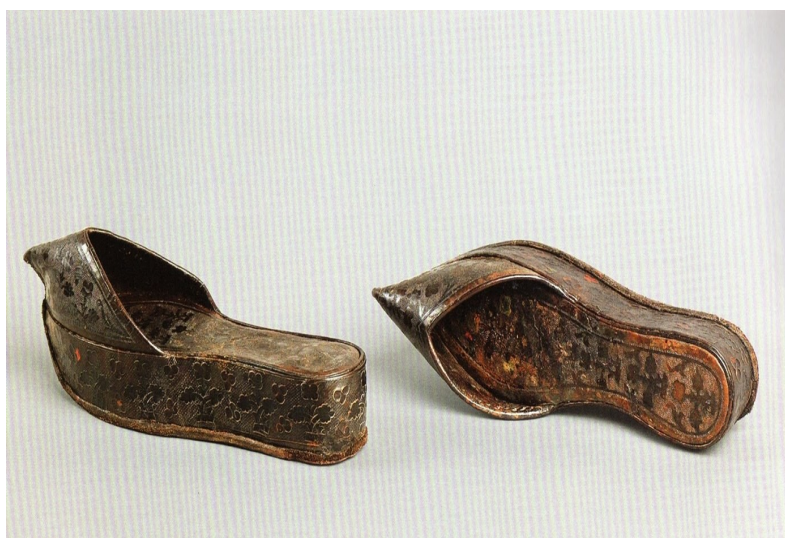
zapato

zapatos

botky ze Švédska, 14.c. - podobné jako zapatos. Příbuzná Alfonsa X se provdala do Švédska.

dámské escarpines, nízké

vysoké escarpines s korkovou podrážkou - alcorques

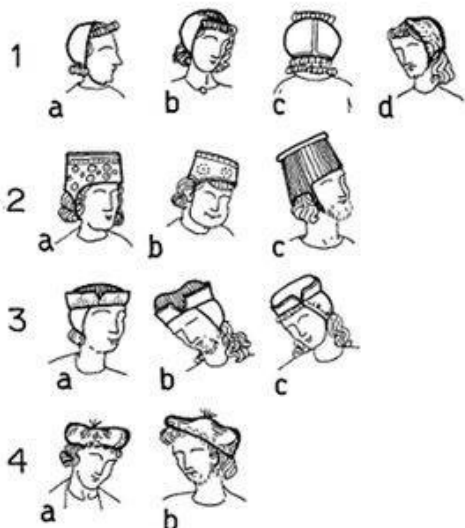

zuecos toledského arcibiskupa Rodrigo Ximeréz de Rada

Klobouky:

- **coif** nosili všichni, byly nejen bílé, ale i barevné, brokátové, z průhledné látky, atd.
- **capiello de los caballeros** - zužující se kyblík, nosili urozenci, rytíři, králové, minstrelové
- **capiello redondo**- s kulatým dýnkem a krepou ohnutou nahoru, vlněné/kožené; nosili ji hudebníci, poutníci, obchodníci, učitelé, písaři, biskupové, kněží, dvořané ve společnosti krále
- **boina** - s kulatým dýnkem ale bez krepky; nosili ji klerikové, lékaři, právníci, učenci a příslušníci vojensko-rytířských řádů
- **capirote** - kápě, která přikrývala krk, se zapínáním na knoflíky vpředu nebo vzadu nebo se jen natahovala na hlavu. Nosili všichni, obyčejně přes hlavu, i na hlavě obličejovým otvorem dolů.
- **sombrero** - jakýkoli klobouk s dýnkem, který mohl stínit, nosili ho mužové i ženy na cestách; byly plstěné, ale jako konstrukční materiál je zmíněné mj. palmové vlákno;

SERIE 1. La cofia.
SERIE 2. El capiello de los caballeros.
SERIE 3. Capiellos redondos.
SERIE 4. Capiellos en forma de boina.
SERIE 5. El capirote.
SERIE 6. Los sombreros.

Pětiprsté rukavice (guantes) nosili pánové i dámy, venku, na lovu, i doma při hře. Dělaly se z barvené kůže i pletené na více jehlicích, z vlny, z hedvábí, z brokátu, často vyšívané nebo jinak zdobené. Byly krátké po zápěstí i s kornoutem na předloktí.

lovecké rukavice

arcibiskupské
rukavice, pletené
hedvábí

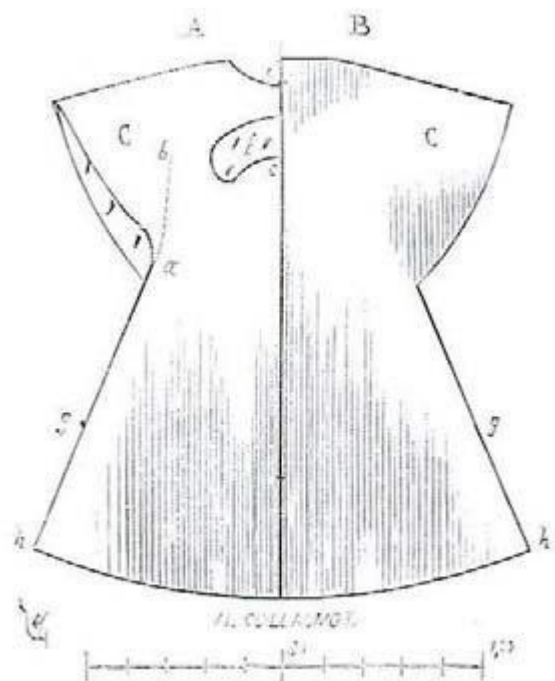
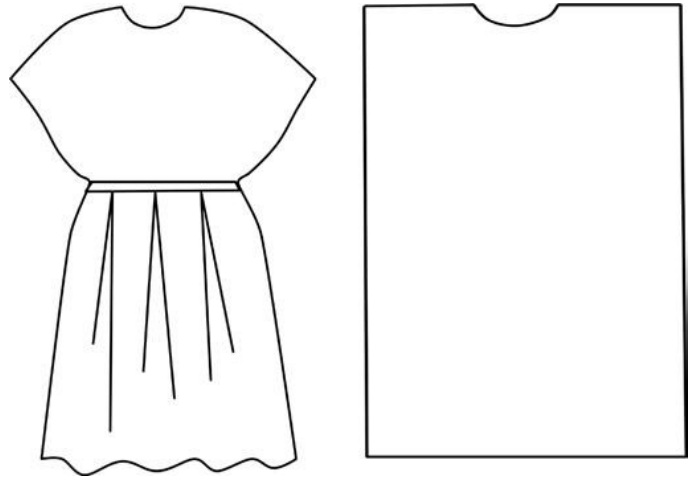

dámské rukavičky

Cestovní oděvy

Garnacha (balandrán, gabán)

Těžší a teplejší svrchní oděv – plášť se tříčtvrtečními zvonovými rukávy, kapucí a prostřihy po stranách. (csm 41)

Poutnický plášť **esclavína** (csm 175A, 4; csm 189,1)

Tabardo

Rukávy jsou sešité pouze vzadu, takže ruka ční ven a rukávy visí dolů. Prostřihy jsou vpředu a po stranách. (Csm 74)

Zdroje:

<http://jessamynscloset.com/13thcbasic.html>,

<http://laropamedieval.blogspot.cz/>

Poslední úprava: 13.08.2018